

Taakgroep Brandstoffen

MEMO

aan VEMW Taakgroep Brandstoffen t.a.v. Actiepunt 11-03 d.d. 14 november 2006
:
van Secretaris taakgroep
:
cc.
:
datum 5 januari 2007
:
onze ref. gasmarktvisie/jvdw
:
onderwerp Visie gasmarkt EnergieNed versus VEMW
:

1. Aanleiding

EnergieNed heeft op 17 oktober 2006 een visiedocument gepresenteerd, getiteld 'Visie op de Gasmarkt 2012 – 2015' (E06260-TB6.63). In de Taakgroep Brandstoffen bestond de behoefte deze visie naast de 'VEMW visie Gasmarkt' (E05250-TB72) te leggen en de verschillen van inzicht te noteren. De onderhavige notitie is hier een resultaat van.

2. Analyse

De visie van VEMW spitst zich toe op de drie thema's. Per thema én in algemene zin is bekeken wat de visie van VEMW is en wat EnergieNed op dat punt heeft genoteerd in haar visie.

Algemeen

In de visie van VEMW is een geïntegreerde aanpak nodig van de voorzieningszekerheid, de leveringszekerheid en de marktwerking.

VEMW pleit voor de ontwikkeling van een Noordwest-Europese marktplaats op of dichtbij de Nederlandse markt. Die marktplaats biedt het perspectief dat er voor (Nederlandse) afnemers, ook onder gewijzigde omstandigheden in de toekomst, voldoende gas beschikbaar is tegen redelijke voorwaarden en marktconforme prijzen om in hun behoeften te voorzien en wereldwijd de concurrentie aan te kunnen gaan.

In de visie van EnergieNed ontstaat er een Europese markt met ruime aanvoermogelijkheden van gas en een markt waarbinnen gas flexibel, marktconform en leveringszeker kan stromen naar klanten, waar ook binnen Europa. In de regulering voor gas bestaat er een duidelijk onderscheid tussen de Europese binnenmarkt met een accent op competitie binnen Europa (gereguleerde netwerken, TPA) en de verbindingen van die markt met bronnen en andere markten, met een accent op competitie op wereldschaal (commercieel domein). De overheid zorgt in het gehele marktgebied voor een aantrekkelijk investeringsklimaat, o.a. door het hanteren van voorspelbare en heldere spelregels en regelgeving op langere termijn. Bij verandering worden reeds afgesloten contracten gerespecteerd (niet aantasten of compenseren). Primair vertrouwt EnergieNed op marktwerking en niet op regulering.

Beschikbaarheid voldoende gas op de Nederlandse markt

VEMW: upstream partijen doen de benodigde forse risicovolle investeringen in productie en transport van gas door de zekerheid die een goed georganiseerde downstream markt biedt (zie boven).

Randvoorwaarden:

- Voldoende financieel krachtige upstream spelers
- Investerings upstream zoveel mogelijk door private partijen in productie, transport, opslag, LNG
- Europees geharmoniseerde mededingingsregels en effectief mededingingstoezicht
- Verankering Nederlandse gasinfrastructuur in een Europees gasnet

EnergieNed ziet een samenhangend systeem van fysieke transportinfrastructuren de functie van een internationaal snelwegstelsel vervullen ('traintickets'; voldoende tweezijdige interconnectie met marktconforme allocatie). Door een goed samenspel van de TSO's met de marktpartijen ontwikkelt een transportsysteem zich op een economisch efficiënte wijze, die de ontwikkeling van de gasmarkt daadwerkelijk ondersteunt. Ook EnergieNed pleit voor Europese harmonisatie van de regels, ziet Europese samenwerking tussen TSO's en eventueel fusies van TSO's.

Beschikbaarheid voldoende gas voor de Nederlandse klant

VEMW stelt een aantal essentiële voorwaarden:

- De TSO draagt zorg voor een adequate infrastructuur downstream die nodig is om de afnemers te kunnen laten beschikken over het gas dat zij nodig hebben. Randvoorwaarden:
 - Voldoende capaciteit: transport, opslag
 - Betrouwbaar (robuust en goed onderhouden netwerk)
 - Redelijke voorwaarden (bijv. dagbalancering, rechten exitpunt bij afnemer, re-entry, PV) en tarieven (kostengeoriënteerd)
- Er is onafhankelijk toezicht die daadkracht toont in de regelgeving, het toezicht en de handhaving. Voorkeur: één Europese TSO. Tot dan nauwe samenwerking nationale TSO's

Ook in de visie van EnergieNed contracteren partijen transport bij de TSO. Het investeren door derden in capaciteit blijft (in beginsel) mogelijk (TPA-exemptions). Ook hebben klanten de mogelijkheid langetermijnreserveringen voor transportcapaciteit te maken. De Nederlandse TSO zorgt voor voldoende transportcapaciteit in Nederland, geënt op lange termijn prognoses van de ontwikkeling van vraag en aanbod.

De allocatie van transportcapaciteit geschiedt marktconform en non-discriminatoire. De spelregels bevorderen de handel. De TSO's onderzoeken daartoe actief mogelijkheden zoals vereenvoudigingen in het entry-exitsysteem waaronder varianten van postzegeltarieven. Door de verschillende behoeften van marktpartijen zijn er verschillende soorten instrumenten en spelregels, zoals veilingen, impliciete veilingen, open seasons, fcfs, uioli, etc. TSO's overleggen met marktpartijen welke regels het meest geëigend zijn.

De klant heeft het beschikkingsrecht over de exitcapaciteit op zijn aansluiting. De klant of zijn shipper is zelf verantwoordelijk voor het tijdig boeken. De mogelijkheid om exitcapaciteit over te dragen aan een shipper is aanwezig.

Het balanceringsregime kan zowel elementen van uur- als dagbalancering dragen. De mix wordt bepaald door de balans tussen verschillende doelstellingen zoals de systeemintegriteit, marktwerking en marktintegratie.

Goed functionerende downstream markt voor gas en benodigde diensten

VEMW stelt een aantal essentiële randvoorwaarden:

- Transparantie
- Gelijke toegang voor marktpartijen
- Een effectief mededingingsregime
- Ontwikkeling van een goed toegankelijke, goed functionerende en liquide marktplaats (= de link tussen upstream en downstream markt) in of nabij Nederland, met
 - Een diversiteit aan leveranciers
 - Een diversiteit aan invoedingspunten (productie, import, GOSsen)
 - Een variëteit aan producten en diensten (ook financiële producten voor risico-afdekking)
 - Voldoende beschikbaarheid kwaliteitsconversie, transport, flexibiliteit; verantwoordelijkheid: TSO

- Beperkte transactiekosten
- E.e.a. leidend tot keuzevrijheid en kostenvoordelen
- Een netwerk van gelinkte hubs van de deelmarkten (Baumgarten, Zeebrugge, Emden/Bunde, TTF, NBP)

EnergieNed schetst een geïntegreerde Noordwest-Europese gasmarkt die zich kenmerkt door handelsplaatsen en ruime handelsmogelijkheden met vrije keuze voor klanten, ruime contract- en handelsmogelijkheden (keuzevrijheid en handelsvrijheid). Landsgrenzen spelen geen rol. Belemmeringen om contracten te kunnen doorverkopen zijn geslecht. Steeds is een toetssteen of marktpartijen, waaronder eindverbruikers, werkelijk keus hebben/krijgen.

De verantwoordelijkheid voor het functioneren, de werking en de organisatie van de markt ligt nadrukkelijk bij de marktpartijen. Zij initiëren en investeren, in liquide marktplaatsen (beurzen, virtuele markten, termijnmarkten), maar ook in productie, LNG en opslag / flexibiliteit (TSO alleen rol in flex t.b.v. balancering net). In Nederland vormt het TTF hét centrale handelsknooppunt met een internationale rol. Kwaliteitsconversie is een dienst van de TSO, kostengeoriënteerd in rekening gebracht bij de afnemers van de dienst (geen socialisering dus in een systeemdienst). Het is echter geen exclusieve taak van de TSO. De TSO levert ook de administratieve dienst 'omgekeerde kwaliteitsconversie'.

Kleinverbruikers genieten wettelijke bescherming ten aanzien van de kwaliteit en de continuïteit van de dienstverlening door hun leveranciers. In beginsel zijn de leveranciers verantwoordelijk voor de leveringen aan hun klanten.

De markt zorgt zelf voor een op economische grondslagen afgewogen balans tussen langetermijncontracten en handel op marktplaatsen, waarbij termijncontracten op marktplaatsen een concurrerend alternatief vormen voor bilaterale langetermijncontracten. Mededingingsautoriteiten houden toezicht op de mededingingsaspecten en hebben voldoende instrumenten om effectief misbruik van marktmacht tegen te gaan. Een transparantiecodel met minimum vereisten is essentieel voor een goede ontwikkeling van de markt.

3. Conclusies

Zowel EnergieNed als VEMW zien een model voor ogen van een upstream en downstream markt die wordt gelinkt door hubs, waarbij de Nederlandse gasinfrastructuur wordt verankerd in een Europees gasnet. VEMW vindt daarbij dat ook voor de upstream markt mededingingsregels moeten gelden. Europees moeten regels worden geharmoniseerd, waarbij EnergieNed inzet op samenwerking tussen TSO's en VEMW op een Europese TSO.

Op hoofdlijnen kan worden geconcludeerd dat beide visies redelijk overeenkomen. De verschillen zitten in de uitvoering. Zo heeft EnergieNed een groter vertrouwen in marktwerking dan VEMW: "De verantwoordelijkheid voor het functioneren, de werking en de organisatie van de markt ligt nadrukkelijk bij de marktpartijen". In de visie van VEMW is regulering een zeer belangrijk instrument om de gesloten markten open te breken.

EnergieNed is voorstander van TPA-exemptions en open seasons om de transportcapaciteit op peil te houden. VEMW dicht hier de TSO's minder ruimte toe. De transportcapaciteit toewijzing geschiedt in de visie van EnergieNed volgens een mix van instrumenten, waarbij TSO's met marktpartijen overleggen welke regels het meest geëigend zijn. Daar waar VEMW de verantwoordelijkheid voor het transport, de kwaliteitsconversie en de flexibiliteit bij de TSO legt, wenst EnergieNed de flexibiliteit (w.o. opslag) aan de markt over te laten en de kwaliteitsconversie niet-exclusief aan de TSO over te laten (de TSO moet wel voldoende kunnen aanbieden, maar derden mogen ook aanbieden).

EnergieNed en VEMW delen de visie dat de rechten over de exitcapaciteit op een Gos van de afnemer bij de afnemer moet liggen. EnergieNed vindt dat de afnemer of diens shipper verantwoordelijk is voor het tijdig boeken om de exitcapaciteit ook te kunnen zekerstellen. VEMW vindt dat zonder transportzekerheid er ook geen leveringszekerheid is. De TSO moet dus voldoende capaciteit reserveren voor de binnenlandse

aangeslotenen, omdat zij geen keuze hebben. Wanneer de regulering wordt aangepast wenst EnergieNed bestaande contracten te respecteren.